

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

שער
שלישי

קובץ
שלשלת האור

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

משפטים

(חלק בא שיחה ב)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וארבע לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות

שבוע פרשת משפטים, כה שבט — א' אדר, ה'תשפ"ד (א)

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2024
by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

משפטים ב

„אשר הכינותי – לכם” – ולמה (א) האריך רש"י בלשונו – „אשר זמנתי לתת (לכם)”; ויתירה מזו: (ב) שינה מלשון הפסוק („הכינותי”) וכתב „זמנתי”.

ב. וממשיך רש"י: „זהו פשוטו, ומדרשו אל המקום אשר הכינותי כבר מקומי ניכר כנגדו, וזה א' מן המקראות שאומרים שבהמ"ק של מעלה מכוון שכנגד בהמ"ק של מטה”.

והנה הטעם שהעתיק רש"י בשנית את התיבות „אל המקום אשר הכינותי” בפירוש זה (השני), מובן הוא – לרמז, שלפי „מדרשו” מחזור יותר פשוט הלשון (בכתוב), „אל המקום” – ולא „אל הארץ”⁵ – כיון ש„הכינותי” קאי (לא על ארץ ישראל, אלא) על מקום המקדש.

[אלא שאין זו קושיא מכריחה כנגד „פשוטו” (פירוש הא') – שהרי מצינו בכתוב שגם ארץ שלימה נקראת „מקום”⁶; ואדרבה – מהמשך הענין כאן מוכרח⁷, לכאורה, שמה שנאמר „ולהביאך אל המקום גוי” קאי (לא על

א. בפסוקי „הנה אנכי שולח מלאך לפניך גוי” ולהביאך אל המקום אשר הכינותי” פירש רש"י: „אשר הכינותי – אשר זמנתי לתת לכם” (ואח"כ הביא פירוש שני (כדלקמן סעיף ב)).

וביאר המפרשים² בכונת רש"י, שכיון שנאמר בכתוב „אשר הכינותי” סתם, ולא נתפרש עבור מי הכין הקב"ה מקום זה, על כן מפרש רש"י „הכינותי” – „לתת לכם”.

[אלא שלפי פירוש זה קשה, מפני מה לא נאמר בכתוב בפירוש „אשר הכינותי לך”, ועל כן הביא רש"י פירוש שני, ש„אשר הכינותי” פירושו „כבר מקומי ניכר כנגדו . . שבהמ"ק של מעלה מכוון כנגד בהמ"ק של מטה” (כדלקמן ס"ב), ולפי פירוש זה „הכינותי” היינו „לעצמו”, כאילו נאמר „אשר הכינותי לך” (ואין הכתוב צריך לומר כן בפירוש, דסתם הכינותי הוא לעצמו”³].

אמנם פירוש זה אינו מובן:

(א) ע"פ דרך הפשט אין כל קושיא מעיקרא על מה שנאמר „הכינותי” סתם, כי מאליו מובן שה„הכינותי” היינו לבני ישראל (שעליהם מדובר בפסוק).

(ב) לפי זה הי' לו לרש"י לומר בקיצור (ע"ד לשון ראב"ע על אתר)

(1) פרשתנו כג, כ.

(2) ראה רא"ם, דבק טוב ושפ"ח כאן.

(3) ל' הרא"ם כאן.

(4) ולהעיר ממקץ מג, טז.

(5) ראה גם נחלת יעקב לפרש"י כאן.

(6) ראה לדוגמא – מטות לב, א: ארץ גוי המקום מקום מקנה (ולאח"ז – שם, ד – ארץ מקנה). וראה בהעלותך י, כט. שלח יד, מ. ועוד.
(7) ולפ"ז מ"ש רש"י „ומדרשו” קאי גם על תיבת „המקום” – אף שעיקר כוונת רש"י ב„פשוטו ומדרשו” היא בתוכן ה„הכנה” כאן (אם הכנה למטה כפשוטה, או הכנה למעלה ברוחניות – בבהמ"ק של מעלה). ולהעיר ממשנת „לקו"ש חט"ז ע' 81-82) החילוק בין הלשונות „פשוטו” ו„פשוטו של מקרא” שבפירוש רש"י.

מקום מסויים בארץ ישראל⁸, אלא) על ארץ ישראל בכלל;

וכיון שלפי "מדרשו" (א) משתנה הפירוש ד"אל המקום", וכן (ב) לפי זה מחוורת יותר הלשון, "אשר הכינותי" (כדלקמן). על כן העתיק רש"י תיבות אלו בהביאו את "מדרשו".

אלא שצריך להבין מה שהוסיף רש"י כאן עוד ענין: "וחה א' מן המקראות שאומרים שבהמ"ק של מעלה כו" – דלכאורה: מדוע נחוץ כאן לדעת (להדגיש) שיש עוד "מקראות שאומרים שבהמ"ק של מעלה כו"?

ואין לומר, שזהו ענין שאינו מתקבל בשכלו של "בן חמש למקרא", ולכן הוכרח רש"י להוסיף שמצינו ענין זה בעוד מקומות, כלשונו בכמה מקומות, "מצאתי לו חבר" –

שהרי ענין זה ש"בהמ"ק של מעלה מכוון כנגד בהמ"ק של מטה" כבר הביאו רש"י לעיל⁹ – ב' פעמים – ושם לא הוסיף רש"י לשון (– ראי') זו, וזה א' מן המקראות שאומרים כו".

ג. גם צריך להבין עוד דיוקים בלשון רש"י, ומהם:

(א) המקור ד"מדרשו" הוא כתנחומא¹⁰, אלא ששם הלשון, "זה אחד מן המקראות המחורת שבהמ"ק שלמטן מכוון כנגד בהמ"ק שלמעלן" – ומדוע

(8) ובזה גופא – בית המקדש, שאפילו באם לא הייתה גזירת המרגלים – ע"פ פש"מ – הי' נבנה כמה זמן לאחרי ביאת בני' לארץ. (9) ויצא כה, יז. בשלח טו, יז (ושם: כסא של מעלה). ולהעיר שבבשלה לא כתב רש"י ע"ז "ומדרשו" (או כיו"ב).

(10) פרשתנו יח.

הפך רש"י את סדר הדברים¹¹: שבהמ"ק של מעלה מכוון כנגד בהמ"ק של מטה¹²?

(ב) יש גורסים¹³ ברש"י, "שבהמ"ק של מעלה מכוון כנגד של מטה" (ולא – "בהמ"ק של מטה") – ומדוע השמיט רש"י את התיבות "בית המקדש"? ובפרט שלשונו בב' המקומות הקודמים היא "בית המקדש (מקדש) של מטה"?

ד. והביאור בזה:

כוונת רש"י בפירושו ליישב שאלה פשוטה בתיבות, "אשר הכינותי": "הכנה" מובנה – שינוי מסויים בדבר, אשר על ידו נעשה "מוכן", ראוי ומוכשר אל הענין אשר אליו הוכן¹⁴; ועפ"ז יש לשאול בנדון דידן: מהו תוכן "הכנה" זו של ארץ ישראל לקבל בתוכה את בני ישראל – הרי לא מצינו שעתה נשתנה בה דבר ממצבה הקודם?

135 ואדרבה: תוכן המשך הפרשה¹⁵ מדגישה, שעדיין אין הארץ מוכנה לבני ישראל: בארץ ישראל קיימים שבע האומות, ותחילה יש לגרשם מהארץ, וכלשון הכתוב, "והכחדתיו", "אגרשנו" (לשון עתיד); ויתירה מזו – קיום הדבר אינו בעתיד הקרוב, ואף אינו

(11) ולהעיר גם מהשינוי בין פרש"י ויצא לפירושו בבשלה: בויצא הסדר ברש"י הוא כבפרשתנו, ובפ' בשלה – מקדש של מטה מכוון כנגד כסא של מעלה. ואכ"מ.

(12) ראה גם של"ה פ' תצוה (שכת, סע"א ואילך). וראה לקמן הערה 26.

(13) דפוס שני של רש"י (שחתום עליו ר"ש אלקב"ץ (זקנו של בעל ה"לכה דודי"), שהוגה על ידו). וכ"ה בא' מכת"י רש"י שתח"י.

(14) עייג"כ ל' אדה"ז בשו"ע חאו"ח סתצ"ה סוסט"ו.

(15) כג, כג. שם, כח ואילך.

הוא – הכשרה ושינוי בדבר גופא, הביא רש"י פירוש שני – „ומדרשו” – „כבר מקומי ניכר²² כנגדו”, ולפי פירוש זה נפעלה הכנה והכשרה¹⁹ במקום, אבל לא במקום המקדש למטה, אלא במקום המקדש של מעלה – „מקומי ניכר כנגדו”.

ומהאי טעמא דייק רש"י „שבית המקדש של מעלה מכוון כנגד בהמ"ק של מטה” – ולא בסדר (ההפוך, כלשון) התנחומא – כיון שפעולת ההכנה היתה במקום ה„מקדש של מעלה”, ש„מקומי” (דמקדש של מעלה) נעשה „ניכר²² כנגדו” (דמקום המקדש של מטה).

ה. אמנם זה לבד אינו מספיק –

דאינו מסתבר לומר, שהכנת הקב"ה את מקום המקדש של מעלה לא פעלה והשפיעה מאומה על מקום המקדש של מטה, אשר „מכוון כנגדו”;

ואמנם בפסוק²³ (גבי יעקב) „וזה שער השמים” – שבו הביא רש"י לראשונה ש„בהמ"ק של מעלה מכוון כנגד בהמ"ק של מטה” – רואים אנו שיעקב הרגיש את קדושת המקום דלמטה, כמו שאמר „מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלקים וזה שער השמים”.

וכיון שהכתוב אומר שנתקיים כאן „אשר הכינותי” – הכנה למקום המקדש של מעלה באופן ש„כבר מקומי

יכול להיות בקרוב „פן תהי' הארץ שממה”), אלא דוקא באופן ד„מעט מעט אגרשנו” –

וא"כ מהי כוונת הכתוב באמרו „(ולהביאך אל המקום) אשר הכי' נותי¹⁶”?

ומיישב רש"י, ש„(אשר) הכינותי” כאן היינו (לא הכנה ע"י פעולה, עשי' – כפירוש „הכנה” בכמה מקומות¹⁷, אלא) „אשר זמנתי לתת לכם”, הזמנה בלבד – „זמנתי” (גם) מלשון הזמנת אורח: כשם שהזמנת אורח אין בה כשלעצמה כל פעולת הכנה, כי אם עצם ההזמנה (בדיבור) בלבד¹⁸ – עד"ז בענייננו¹⁹: הקב"ה הזמין את ארץ ישראל²⁰ עבור נתינתה²¹ לבני ישראל בעתיד („זמנתי לתת לכם”).

אלא שכיון שע"פ רוב, פירוש הכנה

(16 במדרש לקח טוב כאן: „אע"פ שעתידי כאילו זכינו לפי גגזירת מלכו של עולם משאמרה כבר נעשית” (וראה רש"י לך טו, יח) – אבל ע"ד הפשט, אין המדובר כאן בנתינת הארץ לבני, כ"א „אשר הכינותי”, הכנתה לביאת בני „(להביאך”) בתוכה, היינו פעולה (ניכרת) בהארץ [משא"כ „נתתי” שבלך שם, שאינו ניכר בהארץ. ולהעיר שברש"י שם הלשון „כאלו היא עשוי”, וראה בארוכה בלקו"ש חט"ו (ע' 204 ואילך) שהנתינה בפועל הייתה (ע"ד הפשט) (בעת) כיבוש הארץ.]

(17) ראה מקץ מג, טז. בשלח טז, ה (ובת"א). ועוד.

(18) ראה פרש"י לעיל בפרשתנו כא, יג. יתרו יט, י"ד. ת"א רמב"ן וכו' שם. מקץ מג, כה (ות"א). ועוד. ולהעיר מביצה כו, ב (ובר"ח ורש"י שם): עד שיוזמין. שו"ע (ודאדה"ז) או"ח סי' שי ס"ה (ס"ט). ועייג"כ ל' אדה"ז שם סתצ"ה סי"ד.

(19) ראה גם באר יצחק לפרש"י כאן.

(20) ראה פרש"י בראשית א, א. נת' בלקו"ש ח"ה ע' 10 ואילך.

(21) ראה לעיל הערה 16.

(22) כ"ה בדפוסי רש"י שלפנינו. ובדפוס ראשון ושני וכת"י רש"י (שתח"י), וכן ברא"ם כאן – „כבר מקומי כנגדו” (בלי תיבת „ניכר”). וראה לקמן הערה 25.
(23) ויצא שם.

המקדש איננו, ואזי הרי הוא „מכוון כנגד של מטה“ (כי בית המקדש נעדר)²⁶; ולכן אין כל סתירה בכך שאע"פ ש„כבר מקומי ניכר כנגדו“, מכל מקום אין ניכר למטה שום שינוי והכנה²⁷, ואדרבה – במקום המקדש של מטה נמצאות אומות העולם, היפך דבית המקדש.

ו. מעניני ההלכה שיש ללמוד מפירוש רש"י זה:

נחלקו הראשונים בדעת אביי²⁸ ש„הזמנה מילתא היא“ – אם גם הזמנה בדיבור מילתא היא, אם לאו²⁹

– ונפקא מינה גם למעשה, שהרי (גם) לדעת רבא²⁸ (דהלכה כמותו) ד„הזמנה לאו מילתא היא“, יש כמה נדונים שבהם, „הזמנה“ מועילה³⁰ –

ויש לומר שבזה נפקא מינה להלכה בין ב' הפירושים בפירוש רש"י:

לפי „פשוטו“ נמצא, שמה ש„זמנתי לתת לכם“ (ללא פעולת הכנה והכשרה במקום), נקרא (בפסוק „אשר“) הכינותי,

(26) ועפ"ז (ולגירסא זו) מתורצת קושיית השל"ה (הנ"ל הערה 12), שמשון רש"י „... של מעלה מכוון כנגד... של מטה“ – „משמע כאלו ה" שלמטה קודם ח"ו“.

(27) ומה שראה זה יעקב (כנ"ל בפנים) – ה"ז בחלום, או ע"י החלום.

(28) סנהדרין מז, ב.

(29) ראה חי' הר"ן שם. תודה נתנו שם מה, א. שלטי גבורים לברכות כג, ב.

(30) ראה לדוגמא: שו"ע או"ח סמ"ב ס"ג ונ"ב שם; רמ"א שם (ובשו"ע אדה"ז שם ס"ו: ולענין הלכה יש להחמיר כסברא זו). וראה שקו"ט להלכה – אם בהנ"ל מהני הזמנה בדיבור – ערוך השולחן ומשנה ברורה לשו"ע או"ח שם. אנציקלופדי' תלמודית ע' הזמנה (א) ע' תרלד (וראה שם ע' תרכה ואילך, תרלז), וש"נ.

ניכר כנגדו" – ה' הדבר צריך להיות „ניכר“ גם במקום המקדש של מטה –

וכיצד עולים הדברים בקנה אחד עם תוכן המשך הפרשה, שכן מודגש שארץ ישראל (כולל מקום המקדש) טרם הוכנה (אפילו) לביאת בני ישראל לארץ²⁴?

לפיכך מוסיף רש"י ומבאר „וחה א' מן המקראות שאומרים שבהמ"ק של מעלה כו": אין כוונת הכתוב להודיענו כאן שעתה היתה הכנה עי"ז שבהמ"ק של מעלה מכוון כנגד בהמ"ק של מטה, אלא פירושו „הכינותי“ מאז ומקדם, וזהו רק פסוק אחד (מבין כמה, מהם „מקראות“ הקודמים אליו) המלמדנו את אותו הענין, אשר (כבר מקדם) „בהמ"ק של מעלה מכוון כנגד בהמ"ק של מטה“ (ומה ש„כבר מקומי ניכר כנגדו“ – גם זה ה' לפני כן (מעולם²⁵));

ומעתה לא קשיא מה שלא מצינו שינוי עתה במקום המקדש של מטה.

ועפ"ז מובן גם טעם הגירסא „שבהמ"ק של מעלה מכוון כנגד של מטה“ (ללא תיבות „בהמ"ק של מטה“) – להדגיש, שההכנה במקום המקדש של מעלה אינה קשורה למצב מקום המקדש של מטה: בית המקדש של מעלה קיים גם כאשר למטה בית

(24) והיינו, דאף את"ל שנעשה איוו הכשרה (רוחנית) גם במקום המקדש של מטה – הו"ל להפסוק להדגיש זה בהמשך הפרשה, ולא להדגיש רק הפכו, איך שהארץ אינה מוכנה.

(25) ועפ"ז תומתק הגירסא הנ"ל (הערה 22) „כבר מקומי כנגדו“ – שלגירסא זו מובן שאין הכוונה שה' כאן שינוי לגבי המצב שה' לפניו (שהרי „מקומי כנגדו“ ה' גם בימי יעקב).

ולפ"ז גם הזמנה בדיבור היא ענין של הכנה – מילתא היא³¹.

משא"כ לפי „מדרשו“, הנה ב„הכינותי“ נכללה פעולה הניכרת בדבר (באופן כנגדו) – „כבר מקומי ניכר כנגדו“; ולפי זה מסתבר לומר, שהזמנה בדיבור לאו מילתא היא.

---

(31) אף שיש לחלק כי כאן המדובר בדיבורו של הקב"ה ש„כאילו היא עשו“ (רש"י לך טו, יח).

(משיחת מוצש"ק פ' משפטים תשל"ט)

